

1. Ország Lili és Bálint Endre

Ország Lili 1960-tól kezdett városokat ábrázoló képeket festeni. Első városos festményei még az ikonos korszak ragyogó színvilágát hordozták, a meleg színek keleti városokat idéztek. 1960-ban a prágai zsidó temetőben tett látogatást követően azonban átalakultak képei. A hatvanas évek elejétől monomániás megszállottsággal készített monotípiáin a régi prágai temető összezsúfolt sírköveinek látványát igyekezett visszaadni. Ekkor talált rá a nyomdázás technikájára, az azonos formákat ismétlő, soroló képépítési módszerre. A nyomdázással létrejövő lenyomat különösen alkalmas volt mondanivalójának közvetítésére: mind a jelenlévő múlt, a romok, mind az egykor jelenvolt, a valaha létezett, de már nem látható dolgok bizonyosságának megjelenítésére. A nyomdázás módszerét azután átvitte táblaképeire is. A formák elhelyezkedését megannyiféleképpen variálta, amelyek így a kompozíciós kísérletezés eszközeivé váltak.

A városos képek készítésekor a jelek sorolása arra is lehetőséget nyújtott, hogy a hasonló jelek csoportot alkossanak, szerveződjenek. A jelek mérete, tónusa és elhelyezkedése megannyi variációs lehetőséget jelent. A nyomdázott foltok építőelemekké válnak, városok alaprajza, szerkezete elevenedik meg. A kultusz központjai, falak, temetők, lakókerületek. A képek kompozíciója mindig gondosan kitalált, átgondolt.

ORSZÁG LILI (1926-1978)

Régi Város, 1962-1968 között | *Old City, between 1962-1968*

Olaj, farost | Oil on wood-fibre, 53 x 96 cm
Jelevve balra lent | Signed bottom left: Ország
Jelevve hátoldalon | Signed on the reverse: Ország Lili "Régi Város"

Kezdő ár | Starting price: 6 500 000 Ft / 18 055 EUR
Becsérték: 10 000 000 – 15 000 000 Ft
Estimate: 27 778 – 41 667 EUR

Noha a művész monográfusa, S. Nagy Katalin által készített oeuvre-katalógus alapján a *Régi város* című képet pontos méretekkel nem lehet egyértelműen azonosítani,¹ és a művész első gyűjtőjével, Rácz Istvánnal közösen 1964–65-ben készített oeuvre-katalógusa sem ad az egyértelmű azonosításhoz elég információt,² a kép nagy biztonsággal elhelyezhető a festő életművében. Keletkezésének idejét stílusjegyei alapján viszonylag pontosan meg lehet határozni, legközelebbi rokonai az 1963 és 1965 között készült városképek: *Keleti város II.* (1963); *Metropolis* (1965); *Szürke diptichon* (1965).

Egykorú forrásokként érdemes belenézni a művész 1962 és 1974 között vezetett zsebnaptárába,³ amelyekben sok egyéb mellett feljegyezte, hogy pontosan mikor, melyik képén dolgozott. A zsebnaptárakban szereplő címek többnyire munkacímek, nem feleltethetők meg a később kiállítási katalógusokban fellelhető képcímeknek, a festőt foglalkoztató témák körét azonban viszonylag pontosan megjelölik. 1963 és 1965 között a képcímek a városok, a falak, a kövek és a templomok iránti érdeklődésről vallanak: *Keleti templom*, *Fehér templom*, *Fal fülkékkel*, *Keleti város*, *Gyertyatartók*, *Város Holddal*, stb.

A *Régi város* című festmény azoknak a városos képeknek a sorába illeszkedik, amelyeken a festő apró jelek sorolásának segítségével idézi fel egy város szövedékét. Az ívek talán kapukat

jelölnek, a közepén vastagabb kontúrral határolt terület központi épület alaprajza lehet. A festmény nem tartalmaz konkrét referenciákat, mégsem teljesen absztrakt. Általános szimbólumokkal dolgozik (kapu, fal, gyertyatartó fedezhetők fel a motívumok között), amelyek a képcímmel támogatva válnak „olvashatóvá”, az azonban, hogy melyik városban járunk, nem derül ki.

A *Régi város* egyike azoknak a festményeknek, amelyeken Ország olyan régmúlt városokat fest, és épít fel a megfestés révén, amelyek a képzeletében élénken élnek. Ahogyan az 1964-ben Rozgonyi Ivánnak adott interjúban városalaprajzokat idéző festményei kapcsán mondta: „*Visszamentem még jobban a múltba, ahol sokkal otthonosabban éreztem magam, mint egyáltalán bárhol, ahol valaha jártam. [...] Szinte úgy éreztem, hogy valaha ott jártam, hogy a házakat föl kell építenem és templomokat kell fölépítenem, végig kell járnom sok labirintuson, meg kell nézнем a panaszfalakat.*”⁴

A múlt felé fordulás és a szakralitás együtt jelentkezett a városos majd az írásos képeken is. A régmúlt városok és a panaszfalak együttes emlegetése lehet a kulcs, hogy megértsük emlékezésnek és szakralitásnak az összefonódását. A romvárosok idézésén keresztül, az elmúlás és pusztulás közelmúltbeli eseményeit, személyes tragédiáit is igyekezett feldolgozni, kimondatlanul a holokauszt áldozataira emlékezett.

ÁRVAI MÁRIA

1 S. Nagy Katalin: Ország Lili, Budapest, 1993., 145–160.

2 A Rácz-féle oeuvre-katalógusban az 1961 után keletkezett képeknek többnyire csak a címe kerül feltüntetésre. A Rácz-féle katalógus eredeti példánya Rácz István hagyatékában található az MTA BTK MI Adattári Gyűjteményében, C-1-193-as fond; fénymásolatban pedig megtalálható az MNG Adattárban, 24950/2013.

3 MNG Adattár, 21300/1981/6 doboz.

4 Rozgonyi Iván: „A múlt birodalma (Ország Lili festőművész, 1964)”, in: Uő: Párbeszéd művekkel: Interjúk 1955-1981, MTA Művészettörténeti Kutató Csoport, Budapest, 1988, 200–207., 205.